The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2746

Number: 33 , p. 343-352, Spring I 2015

ÉTİENNE OZİ'NİN EĞİTİM METODU: NOUVELLE MÉTHODE DE BASSON

PEDAGOGICAL METHOD OF ÉTIENNE OZI: NOUVELLE MÉTHODE DE BASSON

Yrd. Doç. Dr. Sabriye ÖZKAN

Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Fagot Sanat Dalı Anbilim Dalı

Özet

Bu çalışmada 18. Yüzyıl'ın önemli Fransız fagot icracı ve bestecilerinden biri olan Étienne Ozi'nin 'Nouvelle Méthode de Basson' (Fagot İçin Yeni Metot) adlı metodu incelenmiştir. Fagot repertuvarının temel çalışmalarından biri olan bu metot, Ozi'nin 1787 yılında yayımlanan 'Méthode Nouvelle Etraisonnée pour le Basson' adlı metodunun dört bölüm daha eklenerek geliştirilmiş baskısıdır. Bu yeni basım ilk basıma göre daha detaylandırılmış ve örneklendirilmiş teorik uygulamalar içermektedir.

Ozi'nin fagot tekniğinin zorlukları konusundaki bilgisi metotlarının yazılımına da yansımıştır. Özellikle geliştirilmek istenen ses aralığı üzerine yoğunlaşmış çalışmalar ve teknik egzersizlerin, icracının teknik zorlukları aşmasını kolaylaştırdığı görülmektedir. Besteci, eğitim repertuvarının yanı sıra, enstrümanın mekanik yapısını da geliştirmeye yönelik önemli çalışmalarda bulunmuştur. Aynı zamanda fagot icracısı için en önemli unsurlardan biri olan kamış yapımı üzerine de incelemelerde bulunmuştur.

Bu çalışmada günümüz fagot eğitiminin önemli bir parçası olan Étienne Ozi'nin 'Nouvelle Méthode de Basson' metodu ve bestecinin fagota kattığı yenilikler günümüz fagot icracılarına aktarılarak fagot eğitimine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Étienne Ozi, 18. Yüzyıl, Fagot, Müzik, Fagot Eğitimi

Abstract

In this study, 'Nouvelle Méthode de Basson' (New Method for Bassoon) by Étienne Ozi, one of the important French bassoonists and composers of the 18th Century, is examined. This method, which is one of the basic works of bassoon repertoire, is the expanded version of 'Méthode Nouvelle Etraisonnée pour le Basson,' also written by Ozi and published in 1787. This new publication includes four additional chapters, as well as more detailed and exemplified theoretical applications.

Ozi's knowledge on difficulties of bassoon technique is reflected in his methods. It is observed that especially his studies and technical exercises, which are focused on specific registers to be developed, facilitate overcoming technical difficulties. Besides writing pedagogical repertoire, the composer made substantial improvements to the mechanical structure of the bassoon. He also did examinations on reed making, which is one of the most important elements for bassoonists.

In this study, it is aimed to contribute basson pedagogy by transmitting the innovations brought by Étienne Ozi and his method 'Nouvelle Méthode de Basson,' which is an importantpart of basson pedagogy, to the modern bassoonists.
Key Words: Étienne Ozi, 18th Century, Bassoon, Music, Bassoon Pedagogy

1. GİRİŞ

ÉtienneOzi(1754-1813)

Fransız besteci ÉtienneOzi, 18.yüzyıldan 19. yüzyıla geçişi simgeleyen dönemin önde gelen fagotçularındandır. Müzisyen bir ailenin çocuğu olan Ozi'nin babası da önemli kilise müziği bestecilerindendir. 1777 yılında Paris'e gelen besteci öncelikle solo fagotçu olarak tanınmış ve 1779 yılında kendi eserlerini yazmaya başlamıştır (Shaw, 1976, p. 4).

Avrupa'da müziğin kurumsallaşması 1795 yılında Ulusal Konservatuvar'ın (Supérieur de Musique et de Danse) Paris'te açılması ile başlamıştır. Paris konservatuvarı üflemeli çalgıların performans uygulaması ve bu çalgılar için eser yazılımında öncülük etmiş temel kurumlardandır (Moreno, 2013, p.37). Bu zengin müzikal ve kültürel dönem sadece Fransa'da etki yaratmamış tüm Avrupa'da model olmuştur. Bu gelişmeler pek çok besteci ve icracının Paris'e gelmesini sağlamıştır. Bu dönemde yaşanan sosyal ve politik faktörler dönemin müzik geleneğine de yansımıştır. Dönemin en belirgin sosyal gelişmelerinden biri halk konserlerinin yaygınlaşmasıdır. Bu durum besteciler üzerinde önemli bir otoritesi olan kilise ve kraliyetin etkisini azaltmaya başlamıştır.

Paris konservatuvarının önemli yeniliklerinden biri her çalgı için pedagojik yöntemlerin ve eğitim repertuvarlarının belirlendiği komisyonların oluşturulması olmuştur. Paris Konservatuvarı'nın ilk fagot eğitmeni olan Ozi, fagot eğitim repertuvarını oluşturmak üzere bu kurulda görev almıştır. Ozi'nin *Nouvelle Méthode de Basson* adlı metodu 1803 yılında konservatuvar eğitiminde kullanmak üzere kabul edilmiştir. *Nouvelle Méthode*, 18.yüzyılda fagot eğitiminde kullanılan temel öğretici kaynak olmuştur. Aynı zamanda bu metot, Ozi'nin 1788 yılında yayımlanan, *Méthode Nouvelle Raisonneepour le Basson* metodunun genişletilmiş versiyonudur. 18.yüzyıl tahta üflemeli çalgılar için önemli yeniliklerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu gelişmler özellikle fagotun mekanik yapısında gözlemlenir; parmak tekniği kullanımını kolaylaşmış, akustik olarak daha başarılı sonuçlar elde edilmeye başlanmıştır. Fagot her ne kadar solo çalgı olarak kabul görmese de modern orkestralar ve üflemeli orkestralarındaki önemi artmıştır (Moreno, 2013, pp.37-38). Aynı zamanda tahta ve bakır üflemeli çalgıların orkestradaki dağılımı da bu dönemde yeni bir denge kazanmıştır.

Étienne Ozi, fagotun hem mekanik gelişimine katkı sağlamış, hem de günümüz fagot eğitiminin önemli birer parçası olan eserler bırakmıştır. Ozi'nin fagota kattığı önemli yeniliklerden biri sağ el başparmağı tuşunu eklenerek ortada la bemol ve sol diyez seslerinin inceltilmesidir (Özkan, 2010, p.37). Bestecinin fagot eğitim repertuvarına kazandırdığı en önemli çalışması ise *Nouvelle Méthodede Basson* (1803) adlı metottur. Besteci, bu metodu eğitimin başından sonuna kadar kullanılacak bir seviyede hazırlamıştır. İlk bölüm fagota yeni başlayanlar için teknik ve ses çalışmaları içerir, daha sonraki bölümlerde ise icracının birinci bölümdeki acemilikten sıyrılmış, öğrendiklerini özümseme ve anlama açısından daha olgun bir aşamaya geçmiş olduğu düşünülür. Bu nedenle, Ozi'nin metodunun, öğrencinin eğitim süresi boyunca müzikal ve teknik becerilerini aşamalı olarak geliştirecek şekilde hazırlandığı söylenebilir.

2. *NOUVELLE MÉTHODE DE BASSOON* VE *MÉTHODE NOUVELLE ET RAİSONNÉE POUR LE BASSON*

ÉtienneOzi'nin *Nouvelle Méthode de Basson* başlıklı fagot metodu başta bestecinin *Méthode Nouvelle et Raisonnéepour le Basson* (1787) başlıklı metodunun bir revizyonu olarak basılmış, sonrasında özgün bir eser halini almıştır. *Nouvelle Méthod*'un popülaritesi, eserin Avrupa çapında hızlıca yayılmasını sağlamıştır. Bu durum birçok fagotçunun yeni konservatuvarda öğrenim görmek için Paris'e gelmesi sayesinde olmuştur. Eser kısa zamanda Almanca ve İtalyanca gibi farklı dillere çevrilmiş, 1807 yılında da Breitkopf&Härtel tarafından Fransız edisyonunun hemen hemen aynısı olan bir çeviri Leipzig'de yayımlanmıştır. Bunu birkaç yıl sonra İtalyan versiyonu takip etmiştir (Sadoff, 2002, p.45).

Ozi'nin başarılı bir fagotçu olması metotlarının yazılımına da yansımıştır. Fagotun teknik imkanları hakkındaki bilgisi performans uygulamasında karşılaşılan sorunları gidermeye yönelik çalışmalara ayrıntılı olarak yer vermesini sağlamıştır. Metotların ikisinde de temel amaç fagotun doğru şekilde öğretilmesidir. 1787 yılında basılan ilk metotta, performans uygulamasını içeren bilgiler sınırlıdır. Ozi bu metotta altı ve yedi tuşlu fagot için iki tane parmak numarası çizelgesi eklemiştir (Özkan, 2010, p.37). Yeni basım, 1787 versiyonundan dört bölüm daha fazladır. Aynı zamanda,yüzyılın ilk yarısında basılan metotların büyük kısmını etkileyen ikinci basım, ilk versiyondan daha fazla örnek ve teorik açıklama içermektedir. Yeni basım toplam on bir üniteden oluşmaktadır. Bu üniteler şunlardır:

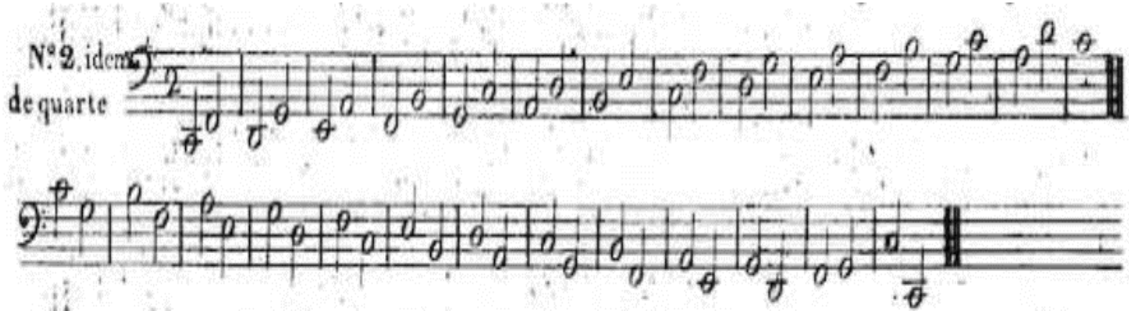
Ünite I: Enstrümanı tutmaya doğru
Ünite II: Ses oluşturma
Ünite III: Dudak pozisyonu üzerine
Ünite IV: Kamışın kalitesi üzerine
Ünite V: Parmak tekniği üzerine
Ünite VI: Artikülasyon ve nüanslar
Ünite VII: Süslemeler

1. Kısım: Küçük nota
2. Kısım: Tril veya kadans
3. Kısım: Grupetto

Ünite VIII: Cümleleme ve nefes üzerine
Ünite IX: Adagio bölüm üzerine
Ünite X: Allegro bölüm üzerine
Ünite XI: Fagot karakteri üzerine (Ozi, 1803, p.145)

Nouvelle Méthode de Basson'un uygulamalı bölümü farklı kompozisyonlardan oluşur. Bunlar gam çalışmaları, eşlikli kısa melodik çalışmalar (*leçons*), altı büyük sonat (*GrandesSonates*), altı küçük sonat (*PetitesSonates*), farklı tonlarda birkaç etüt ve solo fagot için kaprislerdir (*Caprices*). Metot, enstrümanın bakımı ve kamış yapımı üzerine olan iki ünite ile biter.

Metodun ilk üniteleri başlangıç seviyesindedir ve enstrümanın teknik açıdan nasıl çalınacağı ile ilgilidir. Bu kısımda yer alan çalışmalar notaların parmak pozisyonlarını öğrenme ve doğru ses oluşturma temeli üzerinedir. Çalışmaların iki vuruşluk notalardan ve küçük aralıklı atlamalardan oluştuğu görülür.

Örnek 1: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış başlangıç seviyesi etüt çalışması

Metodun en uzun bölümünün performans geleneğine ayrılmış olduğu söylenebilir. Bu kısım, müzik terimleri açıklamalarının yanı sıra, çok sayıda örneği içeren bir bölümdür. Bu nedenle, öğrencinin bu bölümdeki bilgileri tam olarak anlayabilmesi ve performans uygulamasının kusursuz olabilmesi için, teknik olarak ilk ünitelerdeki başlangıç seviyesi egzersizlerini tamamlamış ve enstrüman üzerinde belirli bir hakimiyeti sağlamış olması gerekir.

Metodun dokuz ile on bir arasındaki üniteleri enstrümanın ton kalitesi üzerinedir. Bununla birlikte bu bölüm, toplam üç sayfa fagotta çalması zor olan pasajlara ve trillere örnekleri de içerir. Metot, gittikçe artan zorluk derecesiyle ilerler: Beş arızaya kadar ulaşan farklı tonalitelerdeki melodik düetler gibi basit kompozisyonlarla başlar, Büyük Sonatlar (*Grand Sonate*) ve Kaprisler (*Caprices*) gibi enstrüman üzerinde daha çok ustalık gerektiren daha karmaşık eserlerle son bulur. Bu eserler, etütler veya düetlerden daha fazla özellik ve durak (*fermata*) içermeleri ile ayırt edilirler (Ozi, 1803,pp.41-52). Ozi, *Nouvelle Methode de Basson* metodunda, dönemin müzik stil özellikleri ile ilgilide ayrıntılı bilgiler vermiştir. Metodun önemli bir kısmını kapsayan bu bilgiler öğrenciye hem dönemsel sitil özellikleri aktarmada hem de performans uygulaması esnasın da karşılaşılan teknik zorlukları gidermede oldukça fayda sağlar. Bunlar artikülasyonlar, nüanslar, süslemeler, tril kullanımı ve kamış yapımı ile ilgilidir. Besteci metodun altıncı bölümünde artikülasyon kullanımını için yapılması gereken uygulamaları aktarmış ve bu çalışmaları üç bölüme ayırmıştır. Bunlar bağlı (srul), İki çeşit kesik ve dilli çalış (staccato), ayrık, kopuk çalış (detache) ve yarı staccato (pique) çalıştır. Ozi artikülasyon hakkındaki fikirlerini ise oldukça net belirterek:*'dil ataklarının dudak veya boğaz hareketinin kullanımı yoluyla değil yalnızca dil hareketi ile kamışa dokunarak yapılmalı'* demiştir (Shaw, 1976, p. 11). Çalınan eserin müzikal karakterini ortaya koymada artikülasyonların önemli bir yeri vardır. Bu nedenle metot da tüm artikülasyonların hafif, net ve güvenle çalınması gerekliliği örneklerle aktarılmıştır.
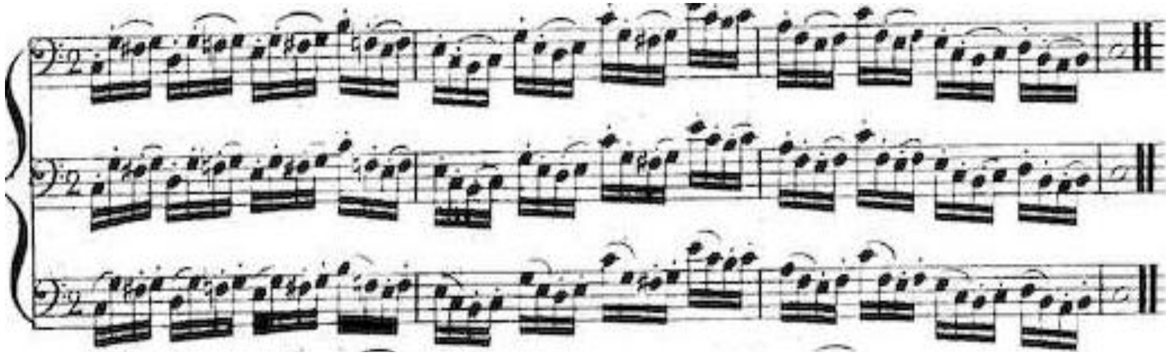

Örnek 2: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış bağlı çalışma

Örnek 3: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış kopuk (detache) çalışma
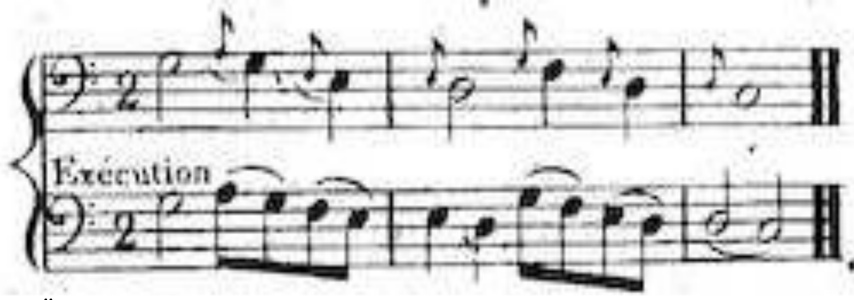

Örnek 4: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış yarı staccatto (pique) çalışma

Örnek 5: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış staccatto çalışma

Besteci *Nouvelle Méthode de Basson*'da (1803) süslemeleri üç gruba ayırmıştır. Bunlar apojyatür, tril ve grupetto dur. Metodun on yedi sayfalık bir bölümünde süslemelerin kullanımı ile ilgili sayısız örnekler bulunmaktadır. 1788 basımında süslemeler üç sayfalık bir bölümde ve sadece apojyatür ve tek apojyatür olarak ele alınmıştır. Ozi, metotta apojyatürün ana notanın yukarısından veya aşağısından gelebileceğini belirtmiş, ancak yukarısından geliyorsa tam ses veya yarım ses aralığında olabileceğini eğer apojyatür ana notanın aşağısından geliyorsa yarım ses aralığında olmak zorunda olduğunu vurgulamıştır (Ozi, 1803, p.10).

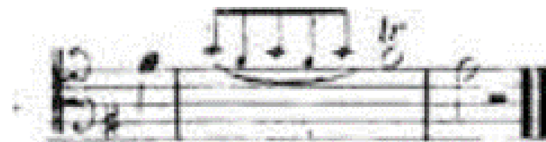
Örnek 6: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış apojyatür kullanımı

Süsleme üzerin on yedi sayfalık ayrıntılı bilgilere ilave olarak Ozi, metot içinde 18. yüzyıl yorum gelenekleri araştırmasına katkı sağlayacak örnekler vermektedir. Metot'da nüanslarda oldukça net kullanılmış, tüm dinamik değişikler eserlerde verilmiştir. Nouvelle Metot'da Ozi nüans kullanımının performans uygulamasında önemli bir renk olduğunu, dinamik değişiklikler olmadan müzikal cazibenin eksik ve monoton olacağını vurgulamıştır (Ozi, 1803, p. 10).
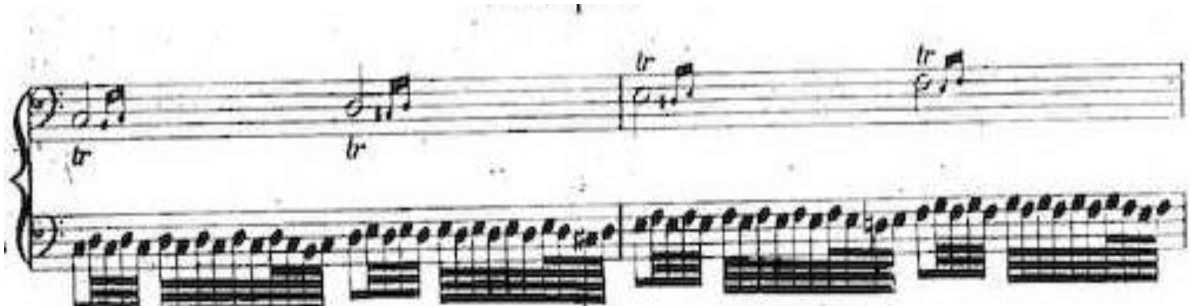
Metot da trillerin hazırlanması ve bitirilmesiyle ilgili açıklamalar bulunmaz, fakat çok sayıda örnek vardır. Bununla birlikle bu kısımda kadans bölümünde olan trillere başlamanın ve bu trilleri bitirmenin değişik yolları gösterilmiştir (Ozi, 1803, p. 21). Öğrencilerin performans uygulamasında trilli kısımları ritmik yapıyı bozmadan çalması oldukça önemlidir. Tril kullanımı artikülasyon, süsleme ve nüans kullanımın da olduğu gibi müzikal ifadenin net ve eksiksiz olması için önemlidir. Bu nedenle dikkatli bir şekilde incelenmesi ve çalışılması gereklidir.

Örnek 7: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış la minör tiril kullanımı

Örnek 8: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış mi minör tril kullanımı

Örnek 9: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış iki vuruşluk ses üzerine tril kullanımı

Ozi, metotlarında grubettonun açıklanmasına bir kaç sayfa ayırmıştır, bu yaklaşım süslemenin On Sekizinci Yüzyıl'ın sonlarındaki müzikal yapıdaki önemini gösterir. Besteci genelde bu süslemenin tempoya bağlı olarak ya vuruş üzerinde, ya da daha sıklıkla, vuruştan hafifçe sonra çalınması gerektiğini düşünür. Aynı zamanda grupettonun çalınan eserin temposuna uyacak şekilde değiştirilebileceğini belirtmiştir. (Ozi, 1803, p. 26).

Örnek 10: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış grupetto çalışması

Örnek 11: Nouvelle Méthode de Basson'dan alınmış grupetto çalışması

Fagot çalıcısı için önemli bir ayrıntı olan kamış yapımı üzerine en önemli ilerleme Ozi'nin Nouvelle Metodunda yaptığı açıklamalar ile gerçekleşmiştir denilebilir. Ozi kamış yapımı ile ilgili ayrıntıları net bir şekilde aktarmış ancak bu aşamaların kamışı ve çıkan sesi nasıl etkilediği ile ilgili bilgi net olarak verilmemiştir. Bununla birlikte kamış yapımında uygulanacak ölçü, ebat ve boyutları kesin direktiflerle açıklamıştır (Özkan, 2010, p. 54).

3. *NOUVELLE MÉTHODE DE BASSON* 'DA YER ALAN ÇALIŞMALAR

3. 1 Farklı Tonlarda 25 Düet *(Twenty-fiveDuets in variousKeys)*

1. Lent
2. Andante
3. Lent
4. Andante
5. Allegretto
6. Allegro Moderato
7. Andante
8. Allegro
9. Lent
10. Allegro
11. Andante
12. Tempo di Minuette
13. Andante

14. Lent
15. Allegretto
16. Allegro
17. Poco Presto
18. Adagio
19. Allegretto
20. Adagio
21. Allegretto
22. Adagio non troppo
23. Andantino
24. Sicilienne
25. Allegro

3. 2 Altı Düet (*Six Duetsutilizing Tenor Clef*)

1. Mouvement de Marche
2. Tempo di Minuetteo
3. Allegretto
4. Allegro
5. Lent
6. Andante

3. 3 Altı Küçük Sonat (*Six Petites Sonates*)

1. Sonata I Allegro, Andantino, Polonaise Moderato
2. Sonata II Allegro, Adagio, Rondo, Allegretto
3. Sonata III Allegro, Andantino, Tempo di Minuetto
4. Sonata IV Allegro, Andante, Allegro
5. Sonata V Andantino, Adagio, Minuet Variations
6. Sonata VI Allegro, Adagio, Rondo, Allegretto

3. 4 Altı Büyük Sonat (*Six Grand Sonates*)

1. Sonata I Allegro Moderato, Adagio, Rondo -Allegro Assai
2. Sonata II Allegro, Adagio, Rondo -Allegretto nontroppo
3. Sonata III Allegro, Siciliana - Lento, Alla Polonaise - Allegretto
4. Sonata IV Allegro Molto, Adagio, Rondo -Allegro Moderato
5. Sonata V Allegro Moderato, Adagio, Rondo - Allegretto
6. Sonata VI Allegro Moderato, Adagio, Moderato

3. 5 Farklı Tonlarda 42 Kapris

1. Allegro Moderato
2. Allegro
3. Allegro Assai
4. Moderato
5. Andantino
6. Poco Presto
7. Allegro Moderato
8. Polonaise
9. Allegro Assai
10. Allegro
11. Polonaise
12. Allegro
13. Allegro Brillante

14. Polonaise
15. Allegro Assai
16. Allegro
17. Andantino
18. Allegro non troppo
19. Allegro Moderato
20. Polonaise
21. Allegro Assai
22. Allegro Moderato
23. Andantino
24. Vivace
25. Allegretto
26. Andante
27. Presto
28. Allegro Moderato
29. Grazioso
30. Allegro Assai
31. Allegro
32. Andantino
33. Allegro Moderato
34. Poco Presto
35. Allegretto
36. Vivace
37. Tempo di Minuetto
38. Andante
39. Allegro Moderato
40. Andantino
41. Allegro
42. Presto

SONUÇ

18. Yüzyıl tahta ve bakır üflemeli çalgılar ailesinin önemli gelişimler gösterdiği bir dönemdir. Bu gelişmeler özellikle teknik kullanımda ve müzikal beceriyi yansıtmada rahatlama olarak tamamen gözlemlenir. Bu dönemde müzikal yapıdaki yeni renkleri ve etkiyi yakalamak için çalgıların ses aralıkları geliştirilmiş ve ton kalitesi beklenen hedefe doğru ilerletilmiştir. Aynı zamanda besteci ve icracı yetiştiren konservatuvar gibi kurumların açılması da dönemin önemli yenilikleri arasındadır. 1795 yılında Paris 'de açılan ulusal konservatuvar Avrupa'da müziğin kurumsallaşmasının temellerini atmıştır. Paris Konservatuvarı'nın ilk fagot eğitmeni olan Étienne Ozi, 18.yüzyıl müziğinden 19.yüzyıla geçişi temsil eden önemli fagot icracı ve bestecilerdendir.

Ozi fagotun hem teknik açıdan kullanım olanaklarını rahatlatıcı çalışmalar yapmış, hem de günümüz fagot eğitiminin de temel çalışmalarından olan eserler üretmiştir. Çalışma konusu olan *Nouvelle Méthode de Basson* (1803) başlıklı fagot metodu bestecinin *Méthode Nouvelle et Raisonnéepour le Basson* (1787) başlıklı metodunun geliştirilmiş ve daha çok örnekle detaylandırılmış yeni bir basımıdır. Metotların ikisinde de ortak amaç fagotu en doğru şekli ile öğretmektir. Ancak 1803 basımında bu bilgilerin en ince ayrıntıya kadar ele alındığı ve fagot

eğitiminin başından sonuna kadar öğrencinin ihtiyaçlarını giderecek şekilde düzenlendiği görülür.

Nouvelle Méthode de Basson 'da entrümanın çalım tekniği ile ilgili bilgilerin yanı sıra 18. Yüzyıl müziğinde egemen olan stil özellikleri de ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Ozi'nin usta bir fagot icracısı olması metotların yazılımına yansımıştır. Özellikle entrümanın çalım tekniği açısında zorlayıcı kısımlarını geliştirmeye yönelik teknik çalışmalar ve tiz seslerdeki ton hâkimiyetini güçlendirici çalışmalar ayrıntılı olarak karşımıza çıkar.

Bu çalışmada Étienne Ozi'nin fagot eğitimine kattığı yenilikler bestecinin *Nouvelle Méthode de Basson* adlı metodu ile sınırlandırılarak aktarılmıştır. Çalışmanın günümüz fagot icracılarının performans uygulamasında çıkan problemlerin giderilmesine yardımcı olacağı düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

AKTÜZE, İ.(2010). Müziği Anlamak Ansiklopedik Müzik Sözlüğü, Pan yayıncılık, İstanbul.

MORENO, A. D.(2013). Bassoon Playıng In Perspectıve Character And Performance Practice From 1800 to 1850, Studia musicologica Universitatis Helsingiensis.

OZİ, E.(1788). Methode Nouvelle et Raisonnee pour la Basson. Paris: Boyer.

OZİ, E.(1802-1803). Nouvelle Methode de Basson. Paris: Naderman, An. IX.

ÖZKAN, S.(2010). Alman ve Fransız Fagot Ekollerinin Gelişim Süreci, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.

RİLEY, M.W.(1958). Journal of Research in Music Education, Vol. 6, Sage Publications.

SADOFF, J.(2002). The New Bassoon School: French Bassoonist Etienne Ozi: Transcending National Lines, International Double Reed Society Journal 25(2): 45.

SHAW, J. E.(1976). Performance Practice Directıons In The Bassoon Methods Of Etienne Ozi, University of Nevada.